

Tepelné zpracování kovových materiálů

POPOUŠTĚNÍ

Použití

- snížení vnitřního pnutí
- snížení křehkosti zakalené oceli
- posílení houževnatosti martenzitické struktury
  - jehlicovitý tvar (tetragonální martenzit)
se mění v sorbitickou strukturu

Struktura popuštěné oceli

- martenzit se zbytkovým austenitem
- popuštěno při teplotě 680°C
→ **sorbitická struktura**

Základní rozdělení

- popouštění
za nízkých teplot (< 350°C)
- zejména pro nástrojové oceli
- popouštění
za vysokých teplot (350 až 700)°C
- kalení a vysokoteplotní popouštění
se nazývá **zušlechťování**

Používané teploty popouštění

- **(80 až 180)°C** - pokles křehkosti, mírný pokles tvrdosti (kubický martenzit)
- **(180 až 300)°C** - zbytkový austenit se rozpadá na bainit
- **(200 až 400)°C** - úplný rozpad martenzitu na ferit a cementit (tvar kuliček)
- **nad 400°C do A_{C1}** - cementitové částice se zvětšují a mizí jehlicovitý charakter struktury (kuličkový cementit ve feritické hmotě - **sorbit**)

Vozová komorová plynová pec

- max. hmotnost vsázky 50t
- délka prac. pl. 7m
- šířka prac. plochy 3m

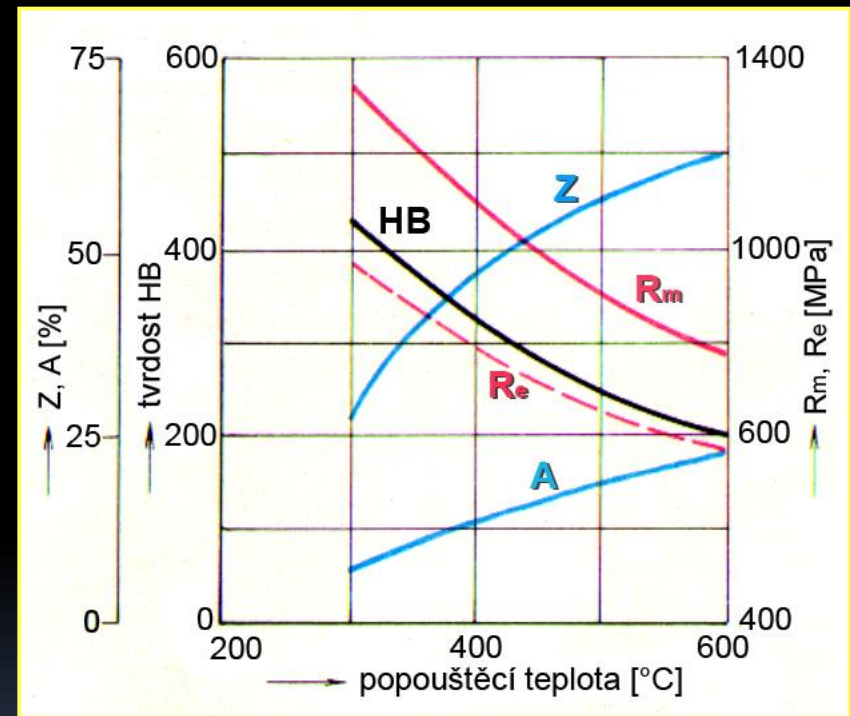
popouštění tyčí
ve svazcích

popouštění
svařenců

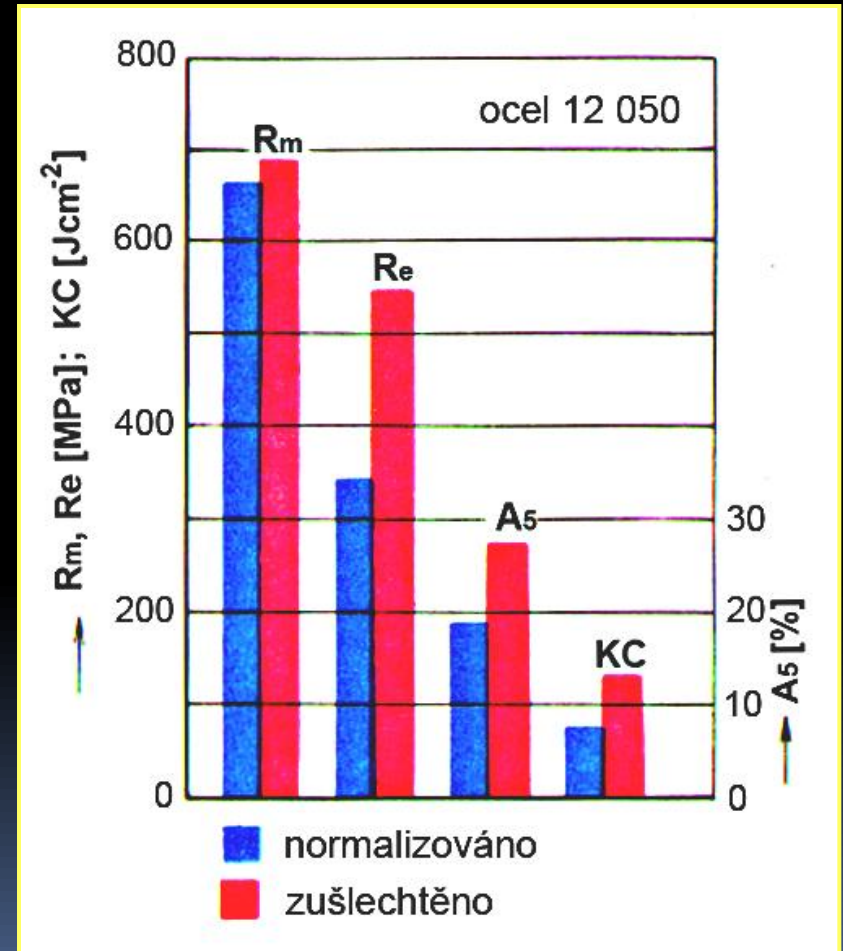
Zušlechťování - změna vlastností

- **použití** - součásti s požadavkem dobré houževnatosti (oceli tř. 13 až 16)
- oceli s hlubokou prokalitelností (legující prvky **Mo**, Cr, Ni, Mn)

Porovnání mechanických vlastností - ocel 12 050

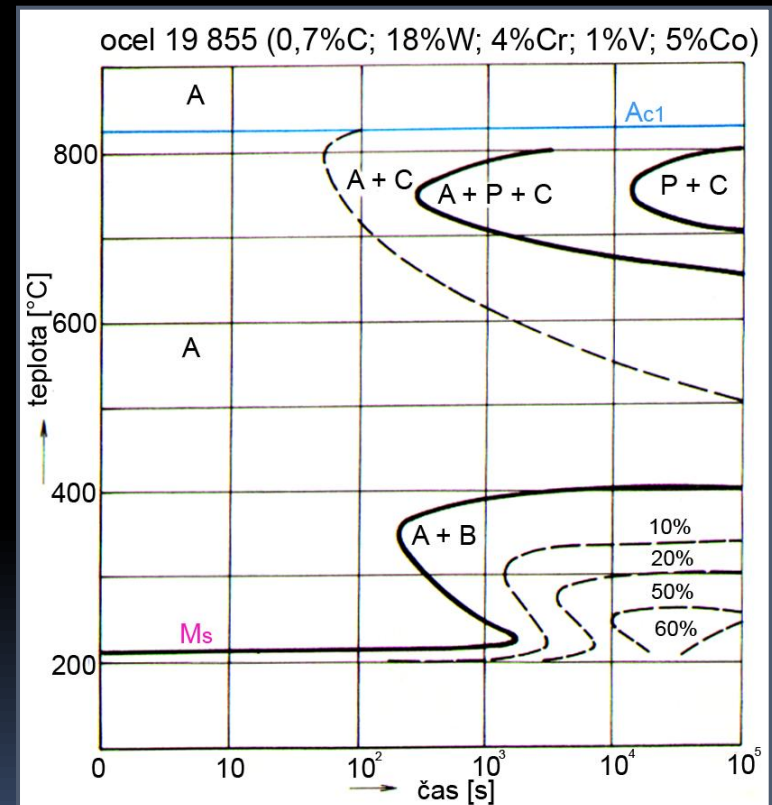
- **ocel normalizovaná**
- **ocel zušlechtěná**
  - vysoká mez kluzu R_e
  - vysoká tažnost A_5 (možnost vyššího zatížení)
  - vyšší vrubová houževnatost KC (odolnost proti rázům)

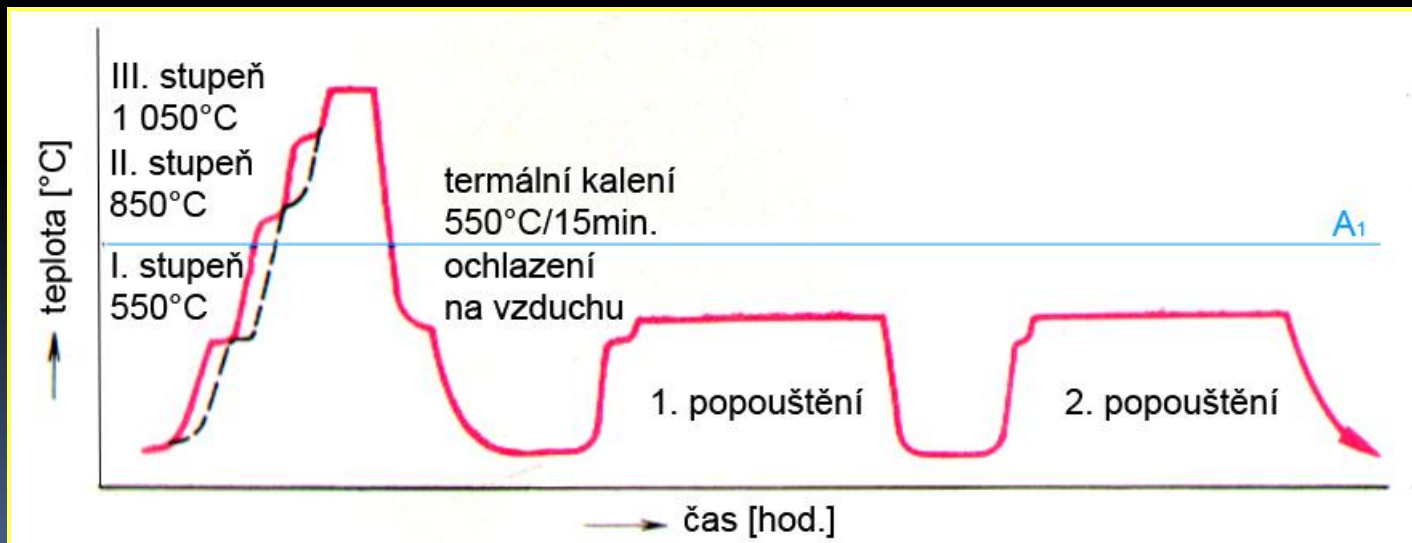
TZP rychlořezných ocelí

- legující prvky (W, Cr, V, Mo, Co,...) klesá rozpustnost C v Fe_{γ}
- **IRA diagram**
  - posun rozpadových křivek doprava
  - výrazné oddělení perlitické a bainitické přeměny

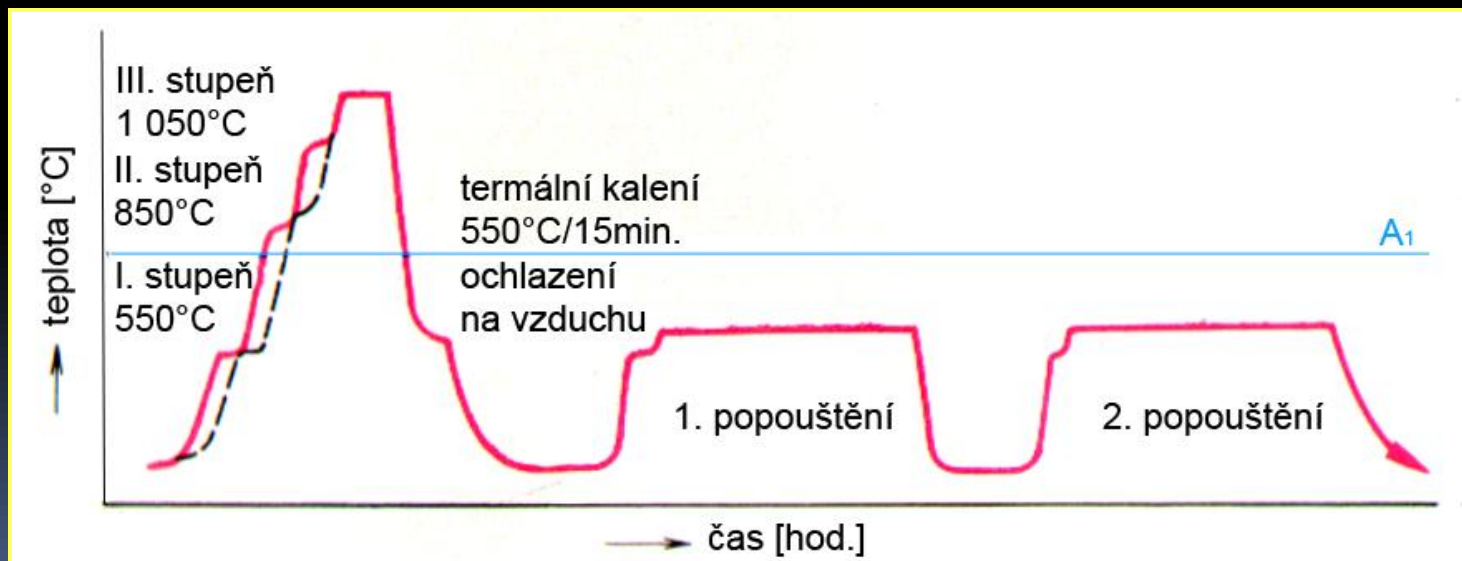
TZP rychlořezných ocelí

- **ohřev** - ve dvou či třech stupních
  - I. vyrovnání teploty povrchu a jádra
  - II. vyrovnání strukturních pnutí
  - III. homogenizace austenituaustenitizace při teplotě $\approx 50^\circ\text{C}$ pod solidem

TZP rychlořezných ocelí

- **ochlazení** - olej 550°C
- dochlazení na vzduchu
- **popouštění** - (2 či 3)x RO s W, Co
při teplotě (540 až 590)°C s výdrží ≈ 2hod.

Pece

- dvoukomorová pec
- horní zakládání - PKPP 2x180/12/85
- kalení a popuštění
  - max. teplota 1280°C
  - jedna dávka 40 kg

